

Den nationella handlingsplanen – primärvården på rätt väg

Socialminister Lars Engqvist har nyligen presenterat regeringens nationella handlingsplan för sjukvårdens utveckling. Läkarförbundet välkomnar planen och ser i den ett första steg mot övergripande nationella mål för vår gemensamma hälso- och sjukvård. Det är också mycket tillfredsställande att ytterligare resurser satsas på vården och att det sker inom primärvården, äldre vården och den psykiatriska vården samt på mångfald i vårdens drift.

Det största hindret idag för att kunna ge patienterna den medicinska kvaliteten och tillgänglighet i primärvården som de har rätt till är att det saknas tillräcklig medicinsk kompetens. Det finns för få allmänläkarspecialister i primärvården. En sådan förstärkning behövs också för en balanserad utveckling av hela sjukvården.

Läkarförbundets uppfattning är att primärvården skall vara hälso- och sjukvårdens bas, och där varje medborgare skall kunna ha en fast läkarkontakt. Läkarförbundet stödjer därför dessa tankar i handlingsplanen liksom att denna läkare skall vara specialistkompetent i allmänmedicin.

Självklart kräver en välfungerande primärvård ett nära samarbete mellan allmänläkaren med teamet och andra specialistläkare som gynekologer och barnläkare. Detsamma gäller samarbetet med andra medarbetare i primärvården, som sjukgymnaster, arbetsterapeuter och sjuksköterskor.

Varför finns det då inte tillräckligt med allmänläkare i primärvården? Den viktigaste förklaringen är nedskärningarna i hälso- och sjukvården under 1990-talet, som resulterade i att en del av sjukhusvårdens tidigare uppgifter lades på primärvården, utan att den samtidigt erhöll motsvarande resurser, främst fler allmänläkare. Arbetsmiljön blev för läkarna mycket dålig med bland annat oacceptabel arbetsbelastning, vilket ökade flykten och försvårade rekryteringen av läkare. Dessutom

visade många arbetsgivare ett uttalat ointresse för att ta på sig utbildningsansvaret av nya specialister.

Primärvårdens problem har sedan länge engagerat Läkarförbundet. Ett principprogram för primärvårdens framtida utformning antogs av centralstyrelsen 1998. I det fastställdes bland annat bristen på allmänläkare och att ST-tjänsterna måste ökas så att antalet specialister ökar till 6 000. För att i första hand komma till rätta med allmänläkarbristen utarbetades dessutom, i samarbete med distriktsläkarnas organisationer, ett konkret handlingsprogram under föregående år, som fastställdes av centralstyrelsen under hösten.

I handlingsprogrammet fastslås att allmänläkarens arbete i primärvården, med olika åtgärder, måste göras mer attraktivt så att äldre kolleger stannar, nyexaminerade läkare lockas, allmänläkare verksamma utanför primärvården återvänder samt att kolleger med annan specialitet attraheras att prova på.

Vad behövs då för att göra arbetet mer attraktivt? Först och främst måste allmänläkarnas arbete alltid utformas som en långsiktig överenskommelse med uppdragsgivaren. Varje läkare med sitt team måste få möjlighet att styra sin egen vardag, planera sitt eget arbete utifrån tydliga mål och därmed kunna erhålla en rimlig arbetsbelastning. I varje överenskommelse skall tid avsättas för patienter, fortbildning, teamledarskapet och samarbetet med andra vårdansvariga.

För att locka de yngre läkarna måste betydande satsningar göras på utbildningen. En väg är att med särskilda resurser utveckla vissa vårdcentraler till utbildningscentra. De äldre allmänläkarnas erfarenhet och kompetens måste här tas tillvara som mentorer och lärare, med minskad klinisk börda som följd. En lösning med särskilda centra kan också bättre tillgodose primärvården och allmänmedicinens behov av ökad forskning och akademisk utveckling.

Arbetsgivaren måste mer aktivt än hitintills använda löneinstrumentet för att rekrytera såväl allmänläkare som yngre till specialistutbildning. Respekt och lyhördhet måste visas för individens önskemål om arbetstiden och dess förläggning. Äldre läkare som önskar fortsätta efter 65 år, oavsett om de är anställda eller privata, måste ges den möjligheten.

En viktig del av handlingsprogrammet har varit att framföra våra synpunkter till Socialdepartementet under arbetet med den nationella handlingsplanen. Vi har fått stort gehör för många av våra synpunkter och vi är också positiva till regeringens förslag. En väl genomförd nationell handlingsplan, med fler allmänläkarspecialister, är den rätta vägen att gå för att på sikt kunna ge medborgarna vad de har rätt att kräva av sin primärvård, nämligen hög medicinsk kvalitet och bra tillgänglighet.

För att lyckas med genomförandet av planen är avtalet, som upprättats mellan Socialdepartementet och huvudmännen, av mycket stor betydelse. Skall planen bli framgångsrik i sina olika delar är allas engagemang och ansvar för genomförandet av största vikt. Det gäller inte bara statens och huvudmännens ansvar utan också i hög grad professionens, främst våra allmänläkares. Deras fortsatta aktiva engagemang är helt avgörande för att allmänläkarens arbete i primärvården åter skall bli en mycket attraktiv uppgift.

Bernhard Grewin
ordförande i Läkarförbundet